യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം പൂർവാർധം)/സർഗം 55

ശ്രീഭഗവാനുവാച .

ന കുര്യാദ്/ഭോഗ-സംൻ ത്യാഗംൻ/ ന കു+ര്യാദ്/ഭോഗ-ഭാവനമ് .
സ്ഥാത+വ്യം സുസമേ-നൈവ യഥാ+പ്രാപ്താനു-വർതിനാ .. 1

അനാ+ത്മ+ന്യാ+ത്മതാംൻ ദേഹേ മാ ഭാവയ ഭവാ+ത്മനി .
ആ+ത്മ+ന്യേ-വാ+ത്മതാം സ+ത്യേ ഭാവയാ്ഭവ-രൂപിണി .. 2

ദേഹ-നാശേ മഹാ-ബാഹോ ന കിംചി-ദപി ന+ശ്യതി .
ആ+ത്മ-നാശോ ഹി നാശഃസ് സ്യാൻ-ന ചാ+ത്മാ ന+ശ്യതി+ ധ്രുവഃ .. 3

ന ഹി ശീ+ര്യ+ത്യചി+ത്താ+ത്മാ/+ ത്യ+ക്ത-സർവ-പരി+ഗ്രഹഃ .
കർമ+ണ്യഭി+പ്രവൃ+ത്തോ്പി നൈവ കിംചിത്/കരോതി സഃ .. 4

ആസ+ക്തി-മാഹുഃഖ് കർത്യ+ത്വ/മകർതു-രപി തദ്/ഭവേത് .
മൗർഖ്യ+സ്ഥിതേ ഹി മനസി തസ്മാൻ മൗർഖ്യം/ പരി+ത്യജേത് .. 5

പരംൻ ത+ത്ത്വ+ജ്ഞ/മാ+ശ്രി+ത്യ നിരാസ+ക്തേർ/മഹാ+ത്മനഃ .
സർവ-കർമ-രത+സ്യാപി കർത്യതോ-ദേതി ന+ ക്വചിത് .. 6

അവിനാശ-മനാ+ദ്യന്ത/മാ+ത്മാന-മജരംവ് വിദുഃ .
നശ്യ+ത്യാ+ത്മേതി ദുർ-ബോധോ/ മാ-തവാസ്+ത്വിഹ ദുഃഖദഃ .. 7

ന തഥാ പരി-പ+ശ്യ+ന്തി വിദിതാ-ത്മാന ഉ+ത്തമാഃ .
പശ്യ+(ന്തി-അ)നാ+ത്മ-നാ+ത്മാനം സ്വമാ+ത്മ+ന്യാ+ത്മ/മാനിനഃ .. 8

അർജുന ഉവാച .

ഏവംഞ്ച് ചേത്-ത്രിജഗ+ന്നാഥ മൂഢാനാ-മപി മാനദ .
ദേഹ-നാശേ സമുത്-പ+ന്നേ ഇഷ്ടംൻ നഷ്ടംൻ ന കിംചന .. 9

ശ്രീഭഗവാനുവാച .
ഏവ-മേത+ന്മഹാ-ബാഹോ/ ന കിംചിൻ-ന+ശ്യതി+ ക്വചിത് .
ആത്-മൈവാ+സ്ത്യ/വിനാ-ശാ+ത്മാ/ കിംൻ തസ്യ+ ക്വ വിന+ശ്യതി .. 10

ഇദം- നഷ്ട-മിദംയ് യു+ക്ത-മിതി മോഹ+ഭ്രമാ-ദൃതേ .
അ+ന്യ+ത്തഥാ ന പ+ശ്യാമി വ+ന്ധ്യാസ്ത്രീ/തനയംയ് യഥാ .. 11

നാസതോ വി+ദ്യതേ ഭാവോ നാഭാവോ വി+ദ്യതേ സതഃ .
ഉഭയോ-രപി ദൃഷ്ടോ്+ന്തസ്/ത്വനയോസ്/ത+ത്ത്വ/ദർശിഭിഃ .. 12

അവി-നാശി-തു ത+ദ്വി+ദ്ധി യേന സർവ-മിദംൻ തതമ് .
വിനാശ-മ+വ്യയ+സ്യാ+സ്യ/ ന ക+ശ്ചിത്/കർതു-മർഹതി .. 13

അ+ന്ത-വ+ന്ത ഇമേ ദേഹാ/ നി+ത്യ+സ്യോ+ക്താഃശ് ശരീരിണഃ .
അനാ-ശിനോ്+പ്ര/മേയ+സ്യ/ തസ്മാദ്-യു+ധ്യ+സ്വ ഭാരത .. 14

ആ+ത്മാ ചൈകോ്+സ്തി ന+ ദ്വി+ത്വ/-മസതഃസ് സംഭവഃഖ് കുതഃ .
അവിനാശ+സ്ത്വ/ന+ന്തോ്സൗ/ സതോ നാശോ ന വി+ദ്യതേ .. 15

ദ്വി+ത്വൈ-ക+ത്വ/പരി+ത്യാഗേ ശേഷംയ് യത്-പരി-ശി+ഷ്യതേ .
ശാ+ന്തം സദ-സതോർ/മ+ധ്യംൻ തദസ്-തീഹ പരം പദമ് .. 16

അർജുന ഉവാച .

ത+ന്മൃതോ്സ്മീതി ഭഗവൻ/കിംങ്-കൃതാ തു നൃണാം സ്ഥിതിഃ .
കഥം സ്ഥിതൗ ച ലോകാനാംൻ തൗ+ സ്വർഗ-നരകൗ/ പ്രഭോ .. 17

ശ്രീഭഗവാനുവാച .

ഭൂമി-രാപോ്നലോ വായുഃഖ് ഖം മനോ ബു+ദ്ധി-രേവ ച .
ഏത+ത്ത+ന്മാ+ത്ര/ജാലാ+ത്മാ ജീവോ ദേഹേഷു തിഷ്ഠതി .. 18

സ കൃ+ഷ്യതേ വാസനയാ/ ര+ജ്യേവ പശു-പോതകഃ .
സ തിഷ്ഠതി ശരീ-രാ+ന്തഃഫ് പ+ഞ്ജരേ വിഹഗോ യഥാ .. 19

സ കാല-ദേശതോ ദേഹാജ്-ജർജര+ത്വ/മുപാ-ഗതാത് .
വാസനാ-വശതോ യാതി+ പ്ല+ക്ഷ-പർണാ+ദ്രസോ യഥാ .. 20

ശ്രോ+ത്രംഞ് ച+ക്ഷുഃസ് സ്പർശനംഞ് ച രസനംങ് ഘ്രാണ-മേവ ച .
ഗൃഹീ+ത്വൈതാനി സംയ് യാതി വായുർ/ഗ+ന്ധാനി-വാശയാത് .. 21

വാസനാ-വ+ത്ത്വ-മേവാ+സ്യ ദേഹോ നേതര-യു+ക്തിജഃ .
ക്ഷീയതേ വാസനാ+ത്യാഗേ+ ക്ഷീണേ ഭവതി തത്പദമ് .. 22

വാസനാ-വാൻ/പരാ-പുഷ്ടോ/ ഭൂ+ത്വാ+ ഭ്രാ+മ്യതി+യോനിഷു .
ജീവോ+ ഭ്രമ-ഭരാ-ഭാരോ മായാ-പുരുഷകോ യഥാ .. 23

അ+ക്ഷ+സ്വഭാവാ-നഖിലാഞ്/ ഛരീരാ+ദ്വാസനാ-വശഃ .
ജീവോ ഗൃഹീ+ത്വാ സംയ് യാതി പുഷ്പാദ്/ഗ+ന്ധ/മിവാ-നിലഃ .. 24

ദേഹോ നി+സ്പ+ന്ദതാ-മേതി ജീവേ കൗ+ന്തേയ നിർഗതേ .
നിസ്-പ+ന്ദാ-വയവാ-ഭോഗഃശ് ശാ+ന്ത-വാത ഇവ+ ദ്രുമഃ .. 25

അചേഷ്ടംഞ് ഛേദ-ഭേദാദി-ദോഷൈ/രായാ+ത്യ/ദൃ+ശ്യതാമ് .
മൃത ഇ+ത്യു+ച്യതേ തേന ദേഹോ വിഗത-ജീവിതഃ .. 26

സ ജീവഃഫ് പ്രാണ-മൂർതിഃഖ് ഖേ യ+ത്ര യ+ത്രാവ-തിഷ്ഠതേ .
തംൻ തം/ സ്വവാ-സനാ+ഭ്യാസാത്/പ+ശ്യ+ത്യാകാര-മാതതമ് .. 27

അയംൻ ദേഹോ ഹി ജീവേന+ ത്വസ+ന്നേവാവ-ലോകിതഃ .
അ+സ്യ നാശേ+ ത്വമ+പ്യേവം പ+ശ്യ മാ വാ സുഷുപ്ത-വത് .. 28

യഥൈവ പ+ശ്യ+ത്യാ-കാരാംസ്/തേഷാംൻ നാശാംസ്/തഥൈവ സഃ .
ആദി-സർഗേ ഭാവ-നയാ കിലൈ+ഷ്വേവം വിഭാ-വതഃ .. 29

ഝടി+ത്യുദ്-ഭവ-കാലേ ഹി യ+ദ്യ+ഥാ ദൃ+ശ്യ+തേ പുരഃ .
ആനി-പാതംൻ തദേ-വാ+സ്യാ അവി-നാഭാ-വിസംവ് വിദഃ .. 30

പ്രാ+ക്തനംവ് വാസനാ-മൂലം പുരുഷാർ/ഥേന ജീയതേ .
യ+ത്നേനാ+ദ്യതനേ-നാശു+ ഹ്യസ്ത-നായ-തനംയ് യഥാ .. 31

യ ഏവ പുരുഷാർ/ഥേന ദൃഷ്ടോ ബലവതാ+ ക്ഷണാത് .
പൂർവോ+ത്തര-വിശേ-ഷാംശഃസ് സ ഏവ ജയതി+ സ്ഫുടമ് .. 32

അപി+ സ്ഫുടതി വി+ന്ധ്യാ+ദ്രൗ വാതി വാ+ പ്രലയാ-നിലേ .
പൗരുഷം ഹി യഥാ-ശാസ്ത്ര/മതസ്/ത്യാ+ജ്യംൻ ന ധീമതാ .. 33

നരക+സ്വർഗ-സർഗാദി/വാസനാ-വശതോ്ഽഭിതഃ .
പ്രപ+ശ്യതി ചിരാ+ഭ്യസ്തംഞ്ജീവോ ജരഠ-മോഹധീഃ .. 34

അർജുന ഉവാച .
നരക+സ്വർഗ-സർഗാദി-സംഭ്ര-മേഷു ജഗത്-പതേ .
കിമ+സ്യ കാരണം ബ്രൂഹി ജീവ+സ്യ ജഗതഃസ് സ്ഥിതേഃ .. 35

ശ്രീഭഗവാനുവാച .

സ്വപ്നോപ-മാനാ തേനേഹ+ ശ്രേയസേ വാസനാ+ ക്ഷയഃ .
ചിരാ+ഭ്യാസ-വശാത്/പ്രൗഢാ/ സംസാര+ഭ്രമ-കാരിണീ .. 36

അർജുന ഉവാച .
കിമു+ത്ഥാ ദേവ-ദേവേശ+ ക്ഷീയതേ വാസനാ കഥമ് .
ശ്രീഭഗവാനുവാച .
മൗർഖ്യ/മോഹ-സമു+ത്ഥാനാ+ ത്വനാ+ത്മ+ന്യാ+ത്മ-ഭാവനാ .
ആ+ത്മ+ജ്ഞാനാൻ-മഹാ-ബോധാ+ദ്വിലയംയ് യാതി വാസനാ .. 37

ഭാവിതാ+ത്മാസി കൗ+ന്തേയ സ+ത്യം വിജ്ഞാത-വാനസി .
അയം സോഹംഞ്ജനാ ഏതേ മയേതി+ ത്യജ വാസനാമ് .. 38

അർജുന ഉവാച .

വാസനാ-വിലയേ ജീവോ/ വിലീനോ ഭവതി+ സ്വയമ് .
യോ ഹി യത്-സ+ത്തയോ+ച്ഛൂനസ്/ത+ന്നാശാത്-സ-വി-ലീയതേ .. 39

ജീവേ വിലയ-മായാതേ ദേശ-കാലാ+ന്യഥാ-കൃതൗ .
കോ്ഽസൗ/ ഭാജനതാ-മേതി ജ+ന്മനോ മര+ണസ്യ ച .. 40

ശ്രീഭഗവാനുവാച .

സ്വയംങ്ങ് ക+ല്പിത-സംങ്ങ് ക+ല്പ/മാ+ത്മ-രൂപംയ് യദാ-വിലമ് .
തദേവ വാസനാ-കാരംഞ്ഞ് ജീവംവ് വി+ദ്ധി മഹാമതേ .. 41

അനായ+ത്ത/മസംങ്ങ് ക+ല്പ/മാ+ത്മ-രൂപംയ് യദ+വ്യയമ് .
പ്രബോധാദ്-വാസനാ-മു+ക്തംൻ ത+ന്മോക്ഷംവ് വി+ദ്ധി ഭാരത .. 42

ജീവ+ന്നേവ മഹാ-ബാഹോ ത+ത്ത്വം പ്രേ+ക്ഷ യഥാ+സ്ഥിതമ് .
വാസ-നാവാ-ഗുരോ+ന്മു+ക്തോ/ മു+ക്ത ഇ+ത്യഭി-ധീയതേ .. 43

യോ ന നിർ/വാസനോ നൂനം സർവ-ധർമ-പരോ്ഽപി സഃ .
സർവ+ജ്ഞോ്ഽ+പ്യഭിതോ ബദ്ധഃഫ് പ+ഞ്ജര+സ്ഥോ യഥാ ഖഗഃ .. 44

ദുർ/ദർശ-ന+സ്യ ഗഗനേ ശിഖി-പി+ച്ഛി-കേവ
സൂ+ക്ഷ്മാ പരി+സ്ഫുരതി യസ്യ തു വാസ-നാ+ന്തഃ .
മു+ക്തഃ സ ഏവ ഭവ-തീഹ ഹി വാസ-നൈവ
ബ+ന്ധോ ന യ+സ്യ നനു തത്-ക്ഷയ ഏവ മോ+ക്ഷഃ .. 45

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാത്മീകീയേ നിർവാണപ്രകരണേ
പൂർവാർധേ അർജുനോ-പാ+ഖ്യാനേ ജീവ-ത+ത്ത്വ-നിർണയോ നാമ പ+ഞ്ച-
പ+ഞ്ചാശഃസ് സർഗഃ ..55..

ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
26.11.2023